

# Spis treści

---

Wykaz skrótów / 13

Wstęp / 19

Rozdział pierwszy

**Pojęcie, zarys ewolucji i dyferencjacja powszechnej ochrony trwałości stosunku pracy / 29**

I. Zagadnienia pojęciowe / 29

1. Wprowadzenie i założenia natury logicznej / 29
2. Pojęcie (powszechnej) ochrony trwałości stosunku pracy w nauce prawa pracy / 33
  - 2.1. Okres przedkodeksowy / 33
  - 2.2. Okres po wejściu w życie kodeksu pracy / 38
  - 2.3. Terminologia we współczesnej nauce prawa pracy / 42
  - 2.4. Proponowane definicje / 48
    - 2.4.1. Ustalenia porządkujące / 48
    - 2.4.2. Wnioski i definicja pojęcia ochrony trwałości stosunku pracy / 52
    - 2.4.3. Definicja pojęcia powszechnej ochrony trwałości stosunku pracy / 59
    - 2.4.4. Pojęcie szczególnej ochrony trwałości stosunku pracy / 60

II. Zarys ewolucji ochrony trwałości umownego stosunku pracy w polskim prawie pracy / 61

1. Swoboda pracodawcy w zakresie rozwiązywania umów o pracę (1918–1956) / 61
  - 1.1. Okres międzywojenny / 61
  - 1.2. Okres powojenny (1945–1956) / 66
2. Okres przedkodeksowy (1956–1974) / 69

3. Powszechna i szczególna ochrona trwałości umownego stosunku pracy po wejściu w życie kodeksu pracy (1974–1989) / **84**
4. Ochrona trwałości umownego stosunku pracy w nowym ustroju pracy / **90**
- III. Dyferencjacja powszechnej ochrony trwałości stosunku pracy / **98**
  1. Uwagi ogólne / **98**
  2. Kryterium stażu pracy (zasada senioratu) / **100**
  3. Kryterium rodzaju (zajmowanego stanowiska) i sposobu wykonywanej pracy / **103**
  4. Kryterium wymiaru czasu pracy / **106**
  5. Kryterium wielkości zakładu pracy mierzonej liczbą zatrudnionych pracowników / **107**
  6. Kryterium typu i charakteru działalności pracodawcy / **110**
  7. Kryterium rodzaju zawartej umowy / **111**

## Rozdział drugi

### **Powszechna ochrona trwałości stosunku pracy w prawie międzynarodowym / 123**

- I. Konwencja nr 158 i zalecenie nr 166 Międzynarodowej Organizacji Pracy / **123**
  1. Wprowadzenie / **123**
  2. Definicja rozwiązywania stosunku pracy oraz metody implementacji / **125**
  3. Zakres podmiotowy / **127**
    - 3.1. Uwagi ogólne / **127**
    - 3.2. Wyłączenie pracowników zatrudnionych na podstawie umów na czas określony i umów na wykonanie określonej pracy / **128**
    - 3.3. Wyłączenie pracowników w okresie próbnym oraz z krótkim stażem pracy / **129**
    - 3.4. Wyłączenie pracowników objętych ochroną w odrębnych przepisach i porozumieniach / **130**
    - 3.5. Wyłączenie pracowników ze względu na szczególne warunki zatrudnienia oraz wielkość i charakter zakładu pracy / **130**
  4. Obowiązek uzasadnienia rozwiązywania stosunku pracy ważnymi przyczynami / **132**

- 4.1. Klauzula „ważnej przyczyny” / 132
- 4.2. Katalog negatywny / 134
- 5. Procedura rozwiązania stosunku pracy / 137
  - 5.1. Standardy konwencyjne – prawo do podjęcia rzeczywistej obrony przed zwolnieniem / 137
  - 5.2. Standardy z zalecenia MOP nr 166 / 138
    - 5.2.1. Prawo do korzystania z pomocy innej osoby / 138
    - 5.2.2. Obowiązek uprzedzenia pracownika o zamiarze rozwiązania stosunku pracy / 139
    - 5.2.3. Obowiązek pisemnego ostrzeżenia pracownika przed rozwiązaniem stosunku pracy / 139
    - 5.2.4. Termin na rozwiązanie stosunku pracy / 140
    - 5.2.5. Konsultacje z reprezentującą pracownika organizacją związkową / 140
    - 5.2.6. Obowiązek zachowania pisemnej formy oświadczenia pracodawcy o rozwiązaniu stosunku pracy / 141
    - 5.2.7. Obowiązek poinformowania pracownika w formie pisemnej o przyczynach rozwiązania stosunku pracy / 141
- 6. Okres wypowiedzenia i odszkodowanie wyrównawcze / 141
- 7. Prawo pracownika do odwołania się do bezstronnego organu oraz ciężar dowodu / 143
  - 7.1. Prawo do odwołania się od rozwiązania stosunku pracy do bezstronnego organu / 143
  - 7.2. Postępowanie pojednawcze / 144
  - 7.3. Ciężar dowodu / 145
  - 7.4. Kompetencje organów rozstrzygających spory związane z rozwiązaniem stosunku pracy / 145
  - 7.5. Prawo do informacji o możliwości odwołania się / 146
- 8. Roszczenia / 147
  - 8.1. Przywrócenie do pracy oraz odszkodowanie / 147
  - 8.2. Odprawa oraz świadczenia z systemu ubezpieczenia i zabezpieczenia społecznego / 149
- 9. Rozwiązanie stosunku pracy z przyczyn ekonomicznych, technologicznych, strukturalnych lub innych podobnych / 151

- 9.1. Informacja i konsultacje z przedstawicielami pracowników / 151
- 9.2. Powiadomienie właściwej władzy / 152
- 9.3. Dodatkowe standardy wynikające z zalecenia nr 166 / 153
- 10. Wnioski / 157
- II. Karty społeczne Rady Europy / 158
  - 1. Uwagi wstępne / 158
  - 2. Europejska Karta Społeczna / 159
  - 3. Zrewidowana Europejska Karta Społeczna / 161
  - 4. Wnioski / 163
- III. Ochrona trwałości stosunku pracy w prawie i polityce Unii Europejskiej / 164
  - 1. Zarys ewolucji / 164
  - 2. Karta praw podstawowych / 173
    - 2.1. Wprowadzenie / 173
    - 2.2. Prawo do ochrony w przypadku nieuzasadnionego zwolnienia pracownika z pracy jako zasada ogólna prawa unijnego / 174
    - 2.3. Zobowiązania Polski z art. 30 Karty praw podstawowych / 176
    - 2.4. Struktura normatywna prawa do ochrony w przypadku nieuzasadnionego zwolnienia z pracy ujętego w art. 30 Karty praw podstawowych / 180
      - 2.4.1. Osoby uprawnione / 180
      - 2.4.2. Podmioty zobowiązane / 180
    - 2.5. Przedmiot prawa / 181
    - 2.6. Podstawy aksjologiczne / 186
  - 3. Powszechna ochrona trwałości stosunku pracy w dyrektywach / 187
  - 4. Wnioski / 191

## Rozdział trzeci

### Systemy prawne obcych państw / 194

- I. Uwagi wstępne / 194
- II. Kraje europejskie / 196
  - 1. Francja / 196
    - 1.1. Źródła prawa / 196
    - 1.2. Zakres podmiotowy / 196

- 1.3. Obowiązek uzasadnienia wypowiedzenia / 198
- 1.4. Procedura wypowiedzenia / 198
- 1.5. Roszczenia / 198
2. Holandia / 199
  - 2.1. Uwagi ogólne / 199
  - 2.2. Źródła prawa / 200
  - 2.3. Zakres podmiotowy / 200
  - 2.4. Procedura i podstawy zwolnienia / 201
  - 2.5. Roszczenia / 204
  - 2.6. Holenderska koncepcja *flexicurity* / 205
3. Niemcy / 209
  - 3.1. Uwagi ogólne / 209
  - 3.2. Źródła prawa i zakres podmiotowy / 210
  - 3.3. Konstrukcja społecznie uzasadnionego wypowiedzenia / 212
  - 3.4. Uprawnienia rad zakładowych i procedura zwolnienia / 214
  - 3.5. Roszczenia i ochrona sądowa / 215
  - 3.6. Propozycje rekonstrukcji modelu / 216
4. Państwa skandynawskie / 217
  - 4.1. Uwagi ogólne i źródła prawa / 217
  - 4.2. Zakres podmiotowy / 219
  - 4.3. Zasady ogólne zwolnień pracowników / 220
  - 4.4. Procedura wypowiedzenia / 220
  - 4.5. Roszczenia i ochrona sądowa / 222
  - 4.6. Duński model *flexicurity* / 223
5. Wielka Brytania / 224
  - 5.1. Uwagi ogólne i źródła prawa / 224
  - 5.2. Koncepcja *unfair dismissal* / 226
  - 5.3. Okres wypowiedzenia / 228
  - 5.4. Roszczenia w razie nieusprawiedliwionego zwolnienia / 228
6. Włochy / 231
  - 6.1. Wprowadzenie / 231
  - 6.2. Źródła prawa / 232
  - 6.3. Zakres podmiotowy / 233
  - 6.4. Procedura wypowiedzenia / 234
  - 6.5. Kauzalność wypowiedzenia / 235
  - 6.6. Roszczenia / 237

- 6.7. W sprawie przyszłości powszechnej ochrony trwałości stosunku pracy we włoskim prawie pracy / **238**
- III. Państwa Ameryki Łacińskiej / **239**
  - 1. Argentyna / **239**
  - 2. Boliwia / **240**
  - 3. Brazylia / **241**
  - 4. Chile / **241**
  - 5. Meksyk / **242**
  - 6. Panama / **242**
  - 7. Peru / **243**
- IV. Doktryna *employment-at-will* w prawie pracy w Stanach Zjednoczonych / **243**
  - 1. Wprowadzenie / **243**
  - 2. Historia doktryny / **244**
  - 3. Krytyka doktryny w nauce prawa pracy / **246**
  - 4. Stanowisko judykatury / **247**
  - 5. Wyjątki od reguły *employment-at-will* / **249**
  - 6. Legislacyjne próby uchYLENIA doktryny *employment-at-will* / **253**
  - 7. Model Employment Termination Act / **255**
- V. Wnioski / **257**

## Rozdział czwarty

### **Aspekty aksjologiczne i społeczno-gospodarcze powszechnej ochrony trwałości stosunku pracy / 261**

- I. Aksjologia powszechnej ochrony trwałości stosunku pracy / **261**
  - 1. Uwagi wstępne / **261**
  - 2. W poszukiwaniu źródeł paradygmatu / **262**
  - 3. Powszechna ochrona trwałości stosunku pracy a koncepcje ustrojów politycznych i społeczno-gospodarczych / **269**
    - 3.1. Uzasadnienie paradygmatu w kontekście ustrojów politycznych / **269**
    - 3.2. Powszechna ochrona trwałości stosunku pracy w kontekście teoretycznych koncepcji społeczno-gospodarczych i polityki gospodarczej w praktyce / **272**

- 3.3. Współczesne zjawiska społeczno-gospodarcze  
a transformacja prawa pracy i jej wpływ na model  
powszechnej ochrony trwałości stosunku pracy / 277
4. Powszechna ochrona trwałości stosunku pracy a prawo  
do pracy / 281
5. Powszechna ochrona trwałości stosunku pracy a funkcja  
ochronna prawa pracy / 287
6. Wnioski / 288
- II. Wpływ ochrony trwałości stosunków pracy na poziom  
bezrobocia, zatrudnienia oraz produktywność przedsiębiorstw  
w świetle międzynarodowych badań ekonometrycznych / 290
  1. Uwagi wstępne / 290
  2. Ochrona trwałości stosunków pracy a bezrobocie  
i zatrudnienie / 293
  3. *Employment protection legislation* a produktywność  
przedsiębiorstw / 305
  4. Wnioski / 310

## Rozdział piąty

### Środki prawne powszechnej ochrony trwałości stosunku pracy / 312

- I. Uwagi wprowadzające / 312
- II. Obowiązek pracodawcy uzasadnienia wypowiedzenia umowy  
o pracę (problem kauzalności wypowiedzenia) / 314
  1. Uwagi wstępne / 314
  2. Pojęcie i sposób wypowiedzenia / 315
  3. Modele konstrukcji prawnych zakazu arbitralnego  
zwolnienia pracownika / 318
  4. Zasadność wypowiedzenia umowy o pracę. Klauzule  
„nieuzasadnionego wypowiedzenia” oraz „przyczyn  
uzasadniających wypowiedzenie” / 323
  5. Zasada *ultima ratio* wypowiedzenia umowy o pracę / 336
- III. Forma i treść wypowiedzenia umowy o pracę / 338
- IV. Okresy i terminy wypowiedzenia / 342
- V. Roszczenia pracownika z tytułu wadliwego rozwiązania  
umowy o pracę na czas nieokreślony / 345
  1. Ogólnie o sankcjach wadliwego wypowiedzenia / 345
  2. Bezskuteczność wypowiedzenia i przywrócenie do pracy  
oraz wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy / 347
  3. Odszkodowanie / 353

|       |                                                                                                                |     |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.    | Odszkodowanie zastępcze ( <i>facultas alternativa</i> ) /                                                      | 355 |
| 5.    | Problem uzupełniającego stosowania przepisów kodeksu cywilnego w razie wadliwego wypowiedzenia umowy o pracę / | 359 |
| VI.   | Prawo do odwołania się od wypowiedzenia /                                                                      | 362 |
| VII.  | Związkowa kontrola wypowiedzenia umowy o pracę /                                                               | 368 |
| 1.    | Uwagi wstępne /                                                                                                | 368 |
| 2.    | Zasady związkowej reprezentacji praw pracowniczych w sprawach indywidualnych /                                 | 370 |
| 3.    | Udział związku zawodowego w procedurze wypowiedzenia umowy o pracę /                                           | 384 |
| 4.    | Propozycje zmian <i>de lege ferenda</i> /                                                                      | 386 |
| VIII. | Wnioski /                                                                                                      | 390 |
|       | Zakończenie /                                                                                                  | 395 |
|       | Wykaz aktów prawnych /                                                                                         | 411 |
|       | Wykaz orzecznictwa /                                                                                           | 419 |
|       | Bibliografia /                                                                                                 | 427 |